

בירורים בהלכה

כיצד מקדשים? (ידיים ורגלים)

שיצאו מן הכיור באמצעות ברזים (וכן הוזכר שבו קטין עשה 'ידיים' לכיור [יומא לו, א]).

נחלקו ראשונים, האם לצורך הקידוש צריך 'כוח גברא' (מעשה אדם)? דעת הרשב"א (תורת הבית בית ו, שער ד ובמשמרת הבית שם) אין צורך, שהרי המים מקלחים מהכיור כנ"ל. אך המרדכי (ברכות סי' ר) כתב שיש צורך, ולכן רק המים שיוצאים ישירות מכוח פתיחת הברז יש בהם דין זה. הפיתרון הוא או לפתוח ולסגור את הברז פעמים רבות, או שמקום הברז יהיה רחב וכך מים רבים יצאו בבת אחת (במכון המקדש בנו כיור באופן דומה, שהמים מתרכזים במיכל ליד הברז, ובפתיחת הברז שהוא רחב יוצאת כמות המיכל בבת אחת. ויל"ע אם יהיה ניתן לבנות כיור עם חיישן שיוזהא את הידיים והמים יצאו, ועיי' גל' 107 אם חיישן נחשב כמעשה, ולרא"ה ישנה שיטה 'ממוצעת' שמצד אחד צריך כוח גברא, אבל הוא רק 'היכי תימצא' כדי שהמים יבואו מכלי, ובנפק"מ במח' לגבי נט"י לאכילה עיי"ש).

ייתכן, שגם שאלה זו תלויה בטעם הדין, הנוקטים שאין צורך בכוח גברא, יסברו שטעם הדין הוא משום 'נקיות', והעיקר היא התוצאה, ואין צורך ב'מעשה'. לעומת זאת, הנוקטים שיש צורך במעשה אדם יסברו שהטעם הוא משום התקדשות והטהרות, ולשם כך יש צורך ב'מעשה'.

הגמרא (זבחים יט, ב) אומרת, שקידוש ידו"ר צריך להיות בעמידה, והטעם שנאמר 'לשרת-ושירות מעומד הוא'. ייתכן שיש ללמוד מכאן שמעשה הקידוש נחשב כ'עבודה' בבית המקדש, ולכן יש האומרים שאסור שיהיה דרך חוצץ בינו לבין הרצפה בזמן הקידוש (מנ"ח קו, יא). אמנם, לדעת הרמב"ם הסובר שבדיעבד קידוש ידו"ר יכול להיות בכלי עצמו לכאורה מוכח שאין בזה הכרח (ועיי' מרומי שדה זבחים כא, א. אמנם עיי' רמב"ם שם הל' יז וצ"ב). יתכן שהרמב"ם יסבור שישוד דין קידוש הוא משום 'נקיות', וא"כ אין מוגדרת כ'עבודה' (ולמרות שהגמ' אומרת שזהו 'שירות' זהו רק לענין העמידה). לעומת זאת, הסוברים שזו 'עבודה' יבינו שיש כאן 'מעשה התקדשות', כטעמו השני של הרמב"ן (ועיי' שפי"א זבחים כג, א שדן האם קידוש ידו"ר צריך להיות עם בגדי כהונה, וייתכן שגם דין זה תלוי בשאלה הנ"ל).

והשב את העבודה לדביר ביתך!

הרמב"ן (שמות ל, יט) עומד על שני טעמים מדוע יש צורך ברחיצת ידיהם ורגליהם של הכהנים קודם עבודתם: (א) כיוון שהידיים והרגלים מלוכלכות, לא ראוי להתעסק בעבודת המלך באופן זה. (ב) קדושה והטהרות (עיי"ש בטעמו עפ"י ה'סוד').

התורה (שמות שם, יט-כ) הזכירה שני אופנים בהם יש חיוב קידוש ידו"ר: (א) בבואם אל אוהל מועד (ב) בגישתם אל המזבח לשרת להקטיר אשה לה'.

לדעת רש"י (עה"ת שם) הביאה אל אוהל מועד אינה מחייבת בסתמא רחיצה, אא"כ נכנסים לצורך עבודה. אולם התוס' (יומא ה, ב ד"ה להביא בשם ריב"א) סברו שגם כניסה שאינה לצורך עבודה מחייבת (ואף שאסורה 'ביאה ריקנית' להיכל, צ"ל שנכנס ע"מ להשתחוות).

במשנה (כלים א, ט) העוסקת ב'עשר הקדושות' שישנן בארץ ישראל ובירושלים, אומרת, שקדושת ההיכל עולה על קדושת העזרה בכך שטעונה קידוש ידו"ר בכניסתה אליה, דהיינו גם ללא עבודה (ודעת ר' יוסי היא שאף בין האולם ולמזבח ישנו חיוב, ומשמע שכן נהגו כמובא שם בתוספתא) אולם כתבו התוס' (סנהדרין פג, א ד"ה ולא), שגם אליבא דהסוברים שהחיוב הוא ללא עבודה, יש לומר שדין המשנה הוא משום 'מעלה בעלמא' (מדרבנן), או שישנה מח' בזה גם בדברי חז"ל.

יתכן לפרש, שהסוברים שחיוב הקידוש הוא לצורך עבודה בלבד, ינקטו שטעם הדין הוא כהסברו הראשון של הרמב"ן, משום ניקיון. אולם הסוברים שהחיוב הוא גם על כניסה בלבד, יסברו שהטעם הוא משום תוספת קדושה, כשנכנסים למקום שקדושתו יותר גדולה.

באיזה אופן קידשו הכהנים ידיהם ורגליהם מהכיור? הגמרא (זבחים כא, א) שוללת את האפשרות להטביל את הידיים והרגלים בכיור עצמו, שנאמר "ממנו – ולא בתוכו" (אכן, דעת הרמב"ם ביאת מקדש ה, י שבדיעבד מהני, אולם עיין בראשונים חולין קז, א שציינו לדברי בה"ג שנראה דאף בדיעבד לא מהני).

לדעת תרגום יב"ע (שם, יט) משמע שהשתמשו בנטלה ע"מ להוציא את המים מן הכיור, ובאמצעותה שפכו. אולם מדברי רוב הראשונים נראה שהשתמשו במים